РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ
2

Примено:	26.08.2013		
Орг единица	Број	Прилог	Вредност
07	12/78		

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија” бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 30 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија” бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 6/12, 100/12 и 24/13), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по *музичко образование* за VI одделение на деветгодишното основно образование за учениците со оштетен вид.

АДАПТИРАНА НАСТАВНА
ПРОГРАМА ЗА УЧЕНИЦИТЕ
СО ОШТЕТЕН ВИД

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

VI ОДДЕЛЕНИЕ

ДЕВЕТГОДИШНО ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

Скопје, 2013

1. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО VI ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да применува правилна вокална интерпретација;
- да го развива опсегот на гласот;
- да пее песни со разновидна мелодиска линија, различни по карактер и содржина;
- да развива навики за активно слушање музика;
- да ја усвојува молската скала теориски и по слух;
- да разликува дур и мол во музичките дела;
- да се воведува во препознавањето на интервалите;
- да ја усовршува техниката на свирење на ДМИ (мелодиски и ритмички);
- да го демонстрира чувството за колективно музицирање (свирење и пеење);
- да го применува нотното писмо;
- да ги развива умеењата за пеење и свирење на пословжен нотен текст;
- да стекнува позитивен став за народното творештво и народното музичко творештво;
- да ги спознава основните елементи и карактеристики на народното творештво и народното музичко творештво;
- да ја користи информативната компјутерска технологија во музичкото изразување.

2. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

1. ПЕЕЊЕ			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: ▪ да применува правилна вокална интерпретација; ▪ да го развива опсегот на гласот; ▪ да развива чувство за ритам и да идентификува определен ритам; ▪ да пее вежби и песна по ноти со примана на соодветни елементи од музичката писменост; ▪ да се оспособува за групно пеење; ▪ да развива способност за слушно препознавање на дур и мол.	• **Пеење по слух** – Детски, уметнички, народни песни со соодветна содржина и тонски обем (**опсег- ла мало – до 2)** • **Пеење по ноти** – Пеење на мелодиски вежби и песни со употреба на тоновите **ла мало - до 2** и со примена на соодветени елементи од музичката писменост		**Пеење по слух:** Пеење кратки мелодиски мотиви со употреба на тонот **ла мало – до2**; (пр.1: наставникот го пее мотивот, а учениците го повторуваат). Пеење детски, уметнички или народни песни со соодветна содржина и тонски обем според постапката на обработка на песна **по слух** (пр.: обработка на песна по избор на наставникот). **Пеење по ноти**: Пеење кратки мелодиски мотиви со употреба на тонот **ла мало – до2**; (пр.1: наставникот го пее мотивот со именување на тоновите, а учениците го повторуваат). Пеење детски, уметнички или народни песни со соодветна содржина и тонски обем според постапката на обработка на песна **по ноти** (пр.: обработка на песна по избор на наставникот). Пеење едноставни песни или вежби со воочување звучноста на дур и мол по слух. **Напомена:** Наставникот треба да внимава опсегот на песните да одговара на гласовните можности на учениците (**ла мало – до2**). Пеење песни по желба или во корелација со тоа што се учи пр. по предметите македонски или други предмети или во корелација со временскиот период. Разговор на тема: Омилени пеачи/ки, омилени песни и зошто?.

			Напомена: Песните да бидат напишани на Брајово писмо или со видно писмо во зависност од оштетувањетода ученикот.

2. МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: o да ја препознава и применува нотата **la (a) и si (h) malo;** o да се оспособува за пеење на вежби и песни со примена на нотите **la (a) и si (h) malo;** o да го усвои поимот молска скала; o да ја препознава и применува a-moll скалата природен вид; o да ги споредува и разликува C-dur скала и a-moll природен вид; o да ги усвои поимите	• Проширување на опсегот на тоновите и положбата на тонот (нота **la (a) и si (h) мало** во петтолинието) • Молска тонска скала (a-moll природен вид); • a-moll скала (природен вид)	la (a) мало si (h) мало Тонски род-мол Природен вид на мол a-moll скала (природен вид) Терца Кварта Квинта Септима	Напомена: нотните материјали и текстовите треба да се со Брајова азбука и/или со видно писмо. ▪ Вежби за запишување на нотата **la (a) и si (h) мало.** ▪ Вежби за визуелно препознавање на нотата **la (a) и si (h) мало.** ▪ Пеење и свирење мелодиски вежби со нотата **la (a) и si (h) мало.** ▪ Вежби за запишување на скалата **a-moll природен вид** со нејзините елементи. ▪ Вежби за визуелно препознавање на скалата **a - moll природен вид** и нејзините елементи. ▪ Пеење и свирење на скалата a-moll (природен вид).

терца, кварта, квинта и септима; o да ги препознава и применува интервалите: терца, кварта, квинта и септима.	• Интервали: терца, кварта, квинта и септима		▪ Вежби и песни за визуелно споредување и разликување на C-dur и a-moll; ▪ Вежби за слушно споредување и разликување на скалите C-dur и a-moll. ▪ Вежби за запиување на интервалите терца, кварта, квинта и септима. ▪ Вежби за визуелно препознавање на интервалите: терца, кварта, квинта и септима. ▪ Пеење и свирење на интервалите терца, кварта, квинта и септима. ▪ Пеење и свирење мелодиски вежби со интервалите: терца, кварта, квинта и септима. ▪ Слушање музички примери и изразување основни видови темпа (бавно- брзо) преку движење на телото, на пр., чукање на часовникот (бавно- брзо) или движење на полжавот (бавно движење) и зајакот (брзо движење). ▪ Имитација на временски промени, една група ученици силно чука со прстите или со рацете по нозете и имитира силно врнење на дожд, друга група имитира како роси, трета имитира ветер и сл. (создаваат синхронизирана композиција.

			▪ Активности: Препознавање звучни појави од природата и околината, како и звучни појави создадени од човекот. ▪ Препознавање еднакви, долги и кратки траења преку: предмети, слики и едноставни графички симболи.

3. СЛУШАЊЕ МУЗИКА

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката: o да развива способност за слушање на музичко дело (или заокружен фрагмент); o да се поттикнува да ги искаже своите впечатоци од слушаната музика; o да се поттикнува за слухово препознавање на дурска и молска звучност во композициите;	Вокални, инструментални, вокално-инструментални музички дела од различни стилови и жанрови, различни по карактер и содржина со воочување на дур и мол Народни ора изведени со народни музички инструменти.	Вокална музика Инструментална музика Вокално-инструментална музика Дур и мол Народно оро	▪ Слушање на вокални, инструментални, вокално-инструментални музички дела по избор на наставникот. ▪ Препознавање на видот на музичка изведба: вокално, инструментално, вокално-инструментално музичко дело. ▪ Слухово препознавање на дурска и молска звучност во композициите. ▪ Мини проекти за животот и творештвото на одреден композитор. ▪ Слушање народни ора (по избор на наставникот) во изведба на изучени народни инструменти.

○ да развива способност за слушање на музички дела базирани на народното музичко творештво; ○ да препознава по слух вид на музички инструменти во народни ора.			▪ Игри на препознавање на видот на музиката (народна, класична или детска), пример еднаш да тропне ако станува збор за класична музика, два пати за детска, три пати за народна. ▪ Разговор: Кој тип на музика најмногу им се допаѓа? - преслушаат повеќе мелодии на различни врсти на музика, а потоа одбираат една која им оставила најголем впечаток и да објаснат зошто. ▪ Игри: Препознавање на карактерот на музикатата преку драматизирање (тага, радост, брзо, споро). ▪ Слушање и препознавање песни и ора од различни етнички заедници и разговор за истите. ▪ Посета и учество на фолклорни изедби. ▪ Слушање и препознавање музички инструмети (во мелодија или во дел од мелодија) разговор за тоа кој инструмент преовладува. ▪ Посета на музички концерти.

4. СВИРЕЊЕ НА ДЕТСКИ МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: o да се оспособува правилно да свири на ДМИ (ритмички и мелодиски); o да развива способност за ансамблово свирење по ноти; o да развива способност за колективно музицирање.	**Свирење по ноти** Вежби со сите претходно усвоени поими од музичката писменост со ритмички инструменти Мелодиски вежби и песни со сите претходно усвоени поими од музичката писменост со мелодиски инструментри	Сите претходно усвоени поими	▪ Свирење на ритмички вежби индивидуално, во групи и колективно. ▪ Свирење на мелодиски вежби индивидуално, во групи и колективно. ▪ Ученикот ја употребува својата фантазија и сам експериментира со инструмент изработен со предметите што ги има во училницата или природата и на нив да го развива осетот за забрзување или успорување на ритамот. ▪ Наставникот прикажува повеќе едноставни музички инструменти и опишува на кој начин тие функционираат. ▪ Доколку некој од учениците свири на некој инструмент наставникот организира еден час на кој учениците ќе ги претставаат своите иструменти и доколку знаат ќе отсвират нешто. Напомена: За учениците со оштетен вид важно е тактилно и аудитивно да го перципираат инструментот, а наставникот по вербален пат детално да им го опише.

5. НАРОДНО МУЗИЧКО ТВОРЕШТВО			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: o да ја усвои поделбата на народните музички инструменти; o да ги препознава и именува визуелно народните инструменти; o да ги класифицира инструментите според начинот на свирење.	Народни музички инструменти: дувачки, жичани и удирачки	Дувачки инструменти (гајда, зурла, кавал, дудук, шупелка) Жичани инструменти (кемане, канон, ут и тамбура) Удирачи имструменти (тарабука, тапан и дајре)	▪ Запознавање со народните музички инструменти преку проектни активности: собирање на информации за разни видови инструменти: - жичани народни инструменти; - дувачки народни инструменти; - удирачки народни инструменти. ▪ Презентација на активноститеод проектот. ▪ Поттикнување на детската фантазија и мотивирање за самостојно создавање кратки музички секвенци. ▪ Организирање натпревар во одделението или на ниво на училиште на тема: Најдобра кореографија или музичка секвенца.

6. МУЗИЧКО ИЗРАЗУВАЊЕ И ТВОРЕЊЕ			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: o да ги развива креативните способности; o да го применува знаењето од ИКТ во наставата по музичко образование.	Содржини од сите наставни теми		▪ Ликовно и литературно изразување на изучените песни и слушаните дела. ▪ Свирење на мотиви со ДМИ (ритмички и мелодиски). ▪ Пребарување на Интернет податоци на различни теми и создавање на албум. ▪ Игри: Ученикот поврзува некоја песна/мелодија со одредена случка од неговиот живот или со оодредена појава или состојба во природата.

Напомени за начинот на планирање и реализација на наставната програма

Во паралелките во посебните основни училишта и во посебните паралелки при редовните основни училишта составот на учениците е изразито хетероген. За учениците со посебни образовни потреби, согласно видот и степенот на попреченоста, треба да се практикува строго диференциран и индивидуализиран пристап во рамките на воспитно – образовниот процес. Ваквиот приод е во функција на нивните индивидуални специфични потреби, а, се очекува да резултира со развивање на индивидуалните потенцијали, и, секако максимални академски постигања.

Во тој контекст, наставниците кои реализираат настава со овие ученици треба:

- да се обидат при изготвувањето на планирањето (доколку видот и степенот на попреченоста на учениците во паралелката го дозволува тоа) да планираат исти содржини, цели и активности за целата паралелка;
- за учениците во паралелката чиј вид и степен на попреченост не дозволува наставниците да планираат исти содржини, цели и активности за целата паралелка, тогаш за нив треба да планираат парцијална партиципација во рамките на содржините, целите и активностите кои ги реализира целата паралелка;
- доколку видот и степенот на попреченост е многу сериозен наставникот пристапува кон изготвување интерен индивидуален образовен план за тие ученици во рамките на адаптираните наставни програми (при изготвувањето на индивидуалниот образовен план наставникот може да користи наставни содржини и цели и од наставните програми од претходните учебни години). Кога наставникот во индивидуалниот образовен план користи наставни содржини и цели и од наставните програми од претходните учебни години, треба да ги наведе одделението, содржините, како и целта на нивното повторно обработување.

3. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Наставниот предмет е задолжителен и се изучува со фонд од 1 час неделно, односно 36 часа годишно. Наставните содржини по предметот музичко образование во VI одделение во деветгодишосновно образование даваат можност да се реализираат интегрирано со содржините од други наставните програми. Исто така, се дава можност за внатрешно интегрирано планирање на сите теми во согласност на потребите на учениците и планираните активности. Предвидениот број на часови ги опфаќа и вонучилишните активности (посета на музички образовни институции, концерти на Македонската филхармонија, Македонска опера и балет и др.), како и задолжителните дискусии, размени на мислења и впечатоци по остварените посети на институциите и настаните. Долгогодишната пракса покажува дека учениците со оштетен вид пројавуваат посебен интерес кон предметот музичко образование и генерално кон пеењето и свирењето, затоа наставникот треба оваа љубов кон музиката уште повеќе да ја поттикнува и развива. За учениците од шесто одделение потребно е уште подлабоко да навлезат

во користењето на музичките инструменти, на почетокот со поедноставни, а потоа и со посложените. Тотално слепиот ученик преку Брајовото писмо да ги усвојува нотите. Наставникот во соработка со родителите да ги носи учениците на различни музички случувања, да ги поттикнува учениците да учествуваат на претстави во училиштето и надвор од него, на случување кои имаат натпреварувачки дух.

Годишен фонд на часови

	ТЕМИ	Број на часови
1.	Пеење	5 часа
2.	Музичка писменост	8 часа
3.	Слушање музика	8 часа
4.	Свирење на детски музички инструменти	5 часа
5.	Народно музичко творештво	6 часа
6.	Музичко изразување и творење	4 часа
Вкупно:		36 часа

Забелешка: Бројот на часовите е даден ориентационо.

➢ **Наставни средства:**
- аудиовизуелни средства (ТВ, ДВД, видеоплеер, компјутер);
- детски музички инструменти;
- дидактички средства и материјали;
- визуелни средства (слики, фотографии, апликации и сл.);
- Интернет, образовни софтвери.

4. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за музичко изразување, ангажираноста на учениците, посветеноста во работата, како и тимската работа. При следењето на постигањата на учениците, наставникот треба особено да внимава на индивидуалниот пристап во постигањата на секој ученик.

Во текот на годината наставникот користи комбинација на описно и бројчано оценување. На крајот на наставната година ученикот се оценува со бројчана оценка.

5. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови се темели на Нормативот за простор, опрема и наставни средства за деветгодишното основно училиште донесен од страна на министерот за образование и наука.

6. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно - образовната работа во шесто одделение може да ја изведува лице кое завршило:

- факултет за музичка уметност - оддел за музичка теорија и педагогија;
- факултет за музичка уметност - други оддели со стекната педагошко-методска доквалификација на ФМУ;
- дополнителна дефектолошка дообразба;
- филозофски факултет – Институт за дефектологија, дипломиран дефектолог.

Изготвил: работна група, координатор Марија Симонова, советник во Бирото за развој на образованието - Скопје

Контролирал: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор во Бирото за развој на образованието – Скопје

Одобрил: м-р Весна Хорватовиќ, директор на Бирото за развој на образованието - Скопје

7. ПОТПИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по ***музичко образование*** за шесто одделение на деветгодишното основно образование за учениците со оштетен вид, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

на ден --

Скопје

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Бр. 19-3972/1
19.08 20 13 год.
СКОПЈЕ

Министер,

Спиро Ристовски